

Täysistunto

Torstai 10.10.2024 klo 16.01—19.49

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.49 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ilmastolain muuttamiseksi on osa sarjaa, jossa pyritään hallinnollisia velvoitteita tässä tapauksessa kunnilta karsimaan ja sitä kautta hallinnon kus-
tannuksia vähentämään. Kyse on siis siitä, että ilmastolaista esitetään kumottavaksi pykä-
lä, joka velvoittaa — siis erillisenä velvoitteena — kuntaa laatimaan nimenomaan ilmas-
tolain nojalla ilmastosuunnitelman. Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan nyt vuo-
den alusta ja on budjettilaki, jonka vaikutus sitten valtionavustusten kautta säästöinä on
noin kolme miljoonaa euroa.

Tässä toki voi kysyä, onko ilmastolain tavoite ilmastosuunnitelman velvoittamisesta
kuitenkin niin tehokas keino tuupata kuntia suunnittelemaan, että se kannattaisi säilyttää.
Itse kyllä vilpittömästi uskon, että silloin, kun se suunnittelu tehdään kunnan tai kaupungin
omista lähtökohdista, kun nähdään, että kunta haluaa ilmastoedelläkävijyyttä edistää myös
sillä, että se erikseen kuntana päättää ilmastosuunnitelmasta, niin silloin sillä on myöskin
todennäköisemmin hedelmälliset mahdollisuudet onnistua, kuin jos se tehdään lain vel-
voitteen takia eikä omaehtoisesti. Suomalaisen itsehallinnon kannalta en välttämättä näe,
että velvoite on aina onnistunein mahdollisuus.

Käytännössä jo tällä hetkellä kaikilla yli 100 000 asukkaan kaupungeilla Suomessa on
ilmastosuunnitelma, ja valtaosalla myös yli 50 000 asukkaan kaupungeista. Yhteensä 138
kuntaa Manner-Suomessa tämän hetken saamani tiedon mukaan on asettanut jo itselleen
kunnallisen tai seudullisen ilmastotavoitteen, ja näissä ilmastotavoitteen asettaneissa kun-
nissa asuu 4,5 miljoonaa suomalaista eli noin 80 prosenttia Suomen asukkaista tällä hetkel-
lä. Tätä työtä tietysti kannustamme eteenpäin, mutta nimenomaan niin, että se lähtee kau-
punktien, kuntien, itsehallinnosta etenemään, ja silloin tällaista erillistä velvoitetta ja sen
mukanaan tuomaa erillistä valtion budjetin tukea ei tähän erikseen ohjata. Kuitenkin tu-
keaksemme sitä kuntien yhteismitallisuutta ja koko kansallista tilannekuvaamme tämän lakiesi-
tyksen osana esitetään, että Suomen ympäristökeskus ylläpitää jatkossakin kuntien päästö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

tietopalvelua, jota on viime vuosina kehitetty ja joka on tukemassa kuntien suunnittelua ja myöskin vetää sitä sitten yhteen valtakunnallisen ilmastopolitiikan välineenä.

Voidaan keskustella siitä, onko tällä lakimuutoksella toteutuessaan vaikutusta Suomen ilmastotoimien etenemiselle. Voi löytyä joku kunta, joka ei toteuta jotain sellaista suunnitteluprosessia, jonka se velvoitteen mukana toteuttaisi, mutta todella 80 prosenttia suomalaisista asuu sellaisissa kunnissa, joilla ilmastotavoite ja niitä toteuttava ohjelma jo on. Siinänsähän tällainen lakisääteinen suunnitelma ei tarkoita, että kuntia olisi nykyisin mukaisestikaan velvoitettu mihinkään varsinaisiin päästövähennyksiin.

On hyvin vaikea arvioida jotain tiettyä mittakaavaa sille, jääkö jotain toteuttamatta vai ei. Sellaisia arvioita on ajateltu keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa, että tämä kuntien kattava ilmastosuunnittelu voisi tuoda noin 0,2 miljoonan tonnin päästövähennykset ikään kuin muiden toimien päälle vuoden 2030 tasossa. Nyt sitten merkittävä osa kunnista joka tapauksessa tekee tätä työtä, mutta siitä voi sitten jotain ajatella jäävän pois. Mittakaavassa tämä on sitten murto-osa, alle kahdeskymmenesosa siitä, mitä esimerkiksi meidän muutaman suurimman teollisen pistelähteen päästöt vuodessa ovat tai mitä meidän vaikkapa henkilöautoliikenteen päästöt ovat. Eli ratkaisevaa merkitystä tällä ei ilmastotavoitteiden osalta ole näidenkään mittakaava-arvioiden perusteella.

Todella kysymys on normipurusta ja hallintoa velvoittavien erillisten hallinnollisten prosessien virtaviivaistamisesta tässä suhteessa ja siitä, että kunnallinen itsehallinto määrittää, missä muodossa, minkälaisilla metodeilla, muun muassa ilmastosuunnittelua tehdään. Käytännössähän kunnat arjessa kaavoituspäätöksissä, liikkumisjärjestelmää suunnitellessaan ja niin edelleen tekevät koko ajan ilmastoon vaikuttavia päätöksiä, ja kunnilla ja kunnallisella demokratialla on tässä suhteessa tärkeä rooli itse asiassa myös merkittävänä energiayhtiöiden omistajakuntana. Hallitus tulee edelleen tietysti tekemään paljon yhteistyötä kaupunkien ja kuntien kanssa, aivan yhtä lailla kuin tähänkin asti on tehty ilmastotavoitteiden edistämiseksi, ja kunnat ovat myöskin mukana ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmissä valtakunnallisella tasolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.54 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Yksi keskeisiä havaintoja eduskunnan työkentelystä näin ensimmäisen kauden edustajana on ollut, että osa yhteisistä asioista ei tällä ole kaikille politiikan tekemisen kohteita vaan ne ovat politiikan tekemisen välineitä. Ilmastopolitiikka muuttuu ehkä kaikista herkimmin politiikan tekemisen välineeksi: toinen äärilaita vastustaa kaikkea siihen liittyvää, ja toinen äärilaita haluaa nostaa sen lähes kaikkea politiikkaa ohjaavaksi voimaksi. Kuten kaikissa ääriilikkeissä, tässäkin äärimmäisyyksiin meneminen aiheuttaa vain eriaisteisia kivun tuntemuksia.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmansa mukaisesti hallitus esittää muutettavaksi ilmastolakia niin, että kunnille asetettu velvoite ilmastosuunnitelman laatimiseksi kumottaisiin. Koska ilmastopolitiikasta on tullut valitettavan usein leimakirves ja lyömäase, nostan tässä puheenvuorossa vain joitain suoria sitaatteja joistain lausunnoista, erityisesti omasta vaalipiiristäni.

Ensimmäisenä Parikkalan kunta Etelä-Karjalasta: ”Kunnat ovat ratkaisevassa roolissa ilmastomuutoksen hillinnässä, ja ilman kuntien suunnitelmallista ja määrätietoista ilmastotyötä on Suomen mahdotonta päästä asetettuihin ilmastotavoitteisiin. Lisäksi kuntien tulisi olla tasavertaisessa asemassa ilmastotyön tekemisessä, mikä ei nyt lausuttavana olevan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

lakiesityksen toteutumisen myötä toteudu. Velvoitteen poisto voi myös johtaa siihen, että osa kunnista jää jälkeen vihreän siirtymän investoinneissa ja muussa kehityksessä.” [Mai Kivelä: Just näin!]

Seuraava sitaatti, Etelä-Karjalan liitto: ”Ensimmäisellä avustushakukierroksella kaikki halukkaat kunnat eivät saaneet tukea ilmastosuunnitteluun. Mikäli velvoite ja avustus nyt perutaan, asettaa se kunnat eriarvoiseen asemaan ilmastosuunnitelmien laadinnan suhteen. Etelä-Karjalassa ilmastosuunnittelua on laadittu kuuden pienen kunnan yhteistyöllä. Työtä koordinoi Etelä-Karjalan liitto. Ympäristöministeriön myöntämä avustus on kannustanut kuntia laadukkaaseen ilmastosuunnitteluun, ja kuntien välinen yhteistyö ilmastoasioissa on suunnittelun myötä lisääntynyt. Kunnat ovatkin todenneet, että ilman suunnitteluvaikeutta ei ilmastosuunnitelmaa olisi laadittu.”

Kolmantena Kymenlaakson liitto: ”Vihreä siirtymä liittyy keskeisesti ilmastopolitiikkaan, mutta myös elinvoimaan. Vihreän siirtymän hankkeista moni sijoittuu maaseudulle ja pieniin kuntiin. Esimerkiksi teollisen mittakaavan uusiutuvan energian tuotantoa suunnitellaan pääasiassa maaseutuvaltaisille alueille, ja myös muita vihreän siirtymän investointeja tulee todennäköisesti sijoittumaan pieniin kuntiin. Kymenlaakson liitto katsoo, että kaikkien Suomen kuntien ilmastotyön tukeminen on kannatettavaa. Jos velvoite laatia ilmastosuunnitelma poistetaan ilmastolaista ja siten myös kunnille suunnattu rahallinen tuki päättyy, on tärkeää etsiä muita keinoja edistää kuntien ilmastotyötä.”

Neljäntenä Etelä-Savon maakuntaliitto:

”Etelä-Savon maakuntaliitto pitää huonona lainsäädäntövalmisteluna sitä, että lakeja muutetaan vuosittain. Ilmastolain kohdalla se antaa ristiriitaisen kuvan hallituksen halusta jatkaa ja turvata pitkäjänteinen ilmastotyö Suomessa. Kuntien ilmastosuunnitelmien laatimisvelvoite lisättiin ilmastolakiin moninaisen kuulemisen ja lausuntokierrosten kautta, osittain kuntien omasta toiveesta ja sen tosiasian vuoksi, että suuri osa ilmastoon vaikuttavasta päätöksenteosta ja käytännön toimista tehdään kuntatasolla.

Ilmastotoimet voivat tuoda välillisesti taloudellisia hyötyjä kuntaan muun muassa energiatehokkuuden parantuessa ja energiainvestointien kautta. Ilmastosuunnitelmavelvoitteen kumoaminen voi tehdä jatkossa investointien perustelusta haastavampaa, kun lainsäädännöllinen selkänö puuttuu.

Kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen kumoamisen myötä myös yhä harvempi kunta suunnittelee ilmastomuutokseen sopeutumista, millä voi olla kauaskantoisia negatiivisia taloudellisia vaikutuksia.”

Vielä yksi, Bioenergia ry:n lausunnosta: ”Samalla on todettava, että ilmastolain pikainen muutos on jälleen valitettava esimerkki epäjohtamuksesta lainsäädäntötyössä. Ilmastolaki hyväksyttiin äskettäin, vuonna 2022. Toivomme, että tämän tyyppistä poukkoilua lainsäädännössä pyrittäisiin jatkossa välttämään esimerkiksi lisäämällä parlamentaarista päätöksentekoa pitkäjänteisyyttä vaativissa lakiesityksissä, joihin myös ilmastolaki kuuluu. Poukkoileva päätöksenteko ei paranna valtion uskottavuutta kumppanina.”

Arvoisa puhemies! Mikään yhteinen asia ei saa olla politiikan tekemisen väline, vaan vain ja ainoastaan sen tekemisen kohde. Ilmastoasiat koskettavat meitä kaikkia, mikä korostaa tätä entisestään. Sen vuoksi meidän on tehtävä vastuullista ja ilman minkään värisiä laseja toteutettavaa politiikkaa niin tässä kuin kaikissa yhteisissä asioissa. — Huomiona vielä se, että täällä ei ympäristövaliokunnasta, jolleka tämä asia tulee, näytä hallituspuolueiden edustajia olevan ketään paikalla. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

18.00 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallitus on nyt heikentämässä ilmastolakia ja tämä vielä tilanteessa, jossa Suomi ei jo nyt ole saavuttamassa ilmastolain tavoitteita. Hallitus aikoo siis perua kuntien veloitteen laatia ilmastosuunnitelma. Te olette perustelleet tätä päätöstä sillä, että Suomen suurimmilla kunnilla on jo vapaaehtoiset ilmastosuunnitelmat, mutta ette siis näe erityisesti muiden kuntien ilmastosuunnitelmissa merkittävää päästövähennyspotentiaalia. Hallitus väittää, että se on sitoutunut ilmastolakiin, mutta samaan aikaan se on valmis sitä heikentämään. Tämä on mielestäni pikkumainen esitys ja myös täysin käsittämätön veto, jos hallitus edes jollain tasolla haluaa uskotella, että se välittää siitä, että pääsemme ilmastolain tavoitteisiin.

Arvoisa puhemies! Tausta on se, että ilmastolakiin lisättiin viime vuoden maaliskuussa kuntien velvoite laatia ilmastosuunnitelma kaudelle 25—29. No, nyt tätä velvoitetta ei ole ehditty vielä edes toimeenpanna ja samalla ei myöskään siis ole ehditty todentaa sen ilmastoposiittivisia vaikutuksia.

Tärkeä huomio on myös se, että tässä nyt samalla kumotaan ilmastolakiin lisätty säännös muutoksenhausta, jonka mukaan kunnan ilmastosuunnitelmaa koskevasta valtuuston päätöksestä voidaan valittaa tai siihen voidaan hakea muutosta. Tämä siis tarkoittaa, että hallitus haluaa tässä samalla myös käytännössä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Tätä osuutta te ette, ministeri, äsken esittelypuheenvuorossa ollenkaan kommentoinut. Ehkä haluatte nostaa tämän vielä vastauksessa esiin. Tämäkin on pieni detalji tässä mutta mielestäni käsittämätön heikennys sekini.

No, ilmastolain heikentäminen yleisesti tällä tavoin on myös vastoin hallituksen sitä lupauksia, että se olisi sitoutunut ilmastolakiin ja sen tavoitteisiin, ja toki on myös niin, että edelleen laki velvoittaa hallitusta. On aivan kiistämätön fakta, että olemme tilanteessa, jossa me tarvitsemme lisää toimia ilmastotavoitteidemme saavuttamiseksi, emme niiden karisimista. Tämän toteaa muun muassa uusin ilmastovuosikertomus. Myös eduskunta on aikaisemmin velvoittanut hallitusta tuomaan näitä lisätoimia päätettäväksi, mutta täällä me odottelemme ja mietimme, tuleeko niitä ilmastotoimia lisää. Ei vielä tähän mennessä ole tullut, mutta jälleen kerran on tuotu tällainen ilmaston kannalta negatiivinen esitys. Eli tälläkin esityksellä kokoomus ja muu hallitus ovat jälleen kerran valmiita ilmentämään välinpitämättömyyttä ilmastokriisiin puuttumiseksi.

Arvoisa puhemies! Kuntien ilmastotyö tulee siis jatkossa hallituksen tahdosta perustumaan vapaaehtoisuuteen, ja osa kunnista voi päättää olla tekemättä ilmastosuunnitelmaa ja sen mukaisia ilmastotoimia. Kuten kuulumme, näitä kuntia kuitenkin edelleen vielä on olemassa. Tällä on tietenkin heikentävä vaikutus päästövähennysten vauhdittamiseen ja ilmastolain tavoitteiden saavuttamiseen. Erityisesti tämä vie myös pohjaa niiltä kunnilta, jotka ovat ilmastotyössään vasta alussa ja jotka tarvitsisivat tukea ja resursseja ilmastotyönsä toteuttamiseen. Tämä johtaa siihen, että jatkossa ilmastotyö on epävarmempaa monessa kunnassa, kun tämä lakisääteinen velvoite puuttuu ja myös toki kun tuki on viety pois. Hallituspuolueiden olisi hyvä miettiä, että tässä voidaan myös toimia kuntien intressiä vastaan. Kun moni kunta on jo tajunnut, että vihreä siirtymä on tulevaisuutta ja että se on myös tapa lisätä kunnan elinvoimaa, niin silloin nämä positiiviset vaikutukset sitten voivat monilta osin jäädä hyödyntämättä joissain kunnissa, joissa niitä nimenomaan tarvittaisiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

No se, mitä tämä tuo, on se, että kuntatason ilmastotyön jatkuvuus, suunnitelmallisuus ja kipeästi kaivattu ennakoitavuus vaikeutuvat, ja sitten vielä tämä, että kuntalaisilta viedään pois mahdollisuus vaikuttaa asiaan. Eli ajattelen, että vaikka on totta, niin kuin ministeri sanoi, että varmasti on isompiakin päästövähennystapoja tai -tekoja kuin tämä, niin on tämä nyt vain erittäin nolo veto hallitukselta lähteä heikentämään ilmastolakia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

18.06 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Sanoin viime kaudella tässä salissa, kun käsitelimme ilmastolakia, että käsittelemme mahdollisesti koko kauden tärkeintä lakia. Nyt vain pari vuotta sen jälkeen olemme jo purkamassa osin lain velvoittavuutta. Olen pettynyt, että Orpon hallitus haluaa poistaa ilmastolaista kunnilta velvoitteen laatia ilmastosuunnitelma.

Hallitus perustelee tätä lakiesitystä byrokratian purkamisella, mutta sivuuttaa täysin ne hyödyt, mitä kuntien ilmastotyöllä voitaisiin saada. Kunnissa tehdään keskeisiä päätöksiä liittyen esimerkiksi liikenteeseen, jonka päästövähennyspolulta Suomi on jo tipahtanut, ja toimia tarvittaisiin nimenomaan lisää.

Monilla kunnilla on jo oma ilmastotavoite ja monilla on myös tehty suunnitelma sen toteuttamiseksi. Ei kuitenkaan kaikilla, eikä kuitenkaan yhteismitallinen, niin että me voisimme seurata luotettavasti niiden toteutumista ja merkitystä meidän kansallisille päästövähennyksille.

Tämä suunnitelma, joka ilmastolaissa oli jo tulossa voimaan ja siihen liittyvä rahoitus, olisi ollut omiaan kunnille auttamaan tunnistamaan ja hyödyntämään tätä tietoa ja tuottamaan niitä kipeästi kaivattuja päästövähennyksiä, joista Suomen hallitukselle ja meille suomalaisille on muodostumassa merkittävä puute. Kaikki päästövähennykset eivät kunnissa ole kalliita. Ne saattavat vain vaatia joskus sen, että ne tunnistetaan.

Kuntien ilmastotoimet ovat monesti myös myönteisiä kuntalaisten kannalta. Edustaja Kallio piti hyvän puheenvuoron siitä, miten kunnillekin ilmastotyö on tarjonnut myönteisen tavan katsoa omaa toimintaa uudesta näkökulmasta. Usein kuntalaiset myös haluavat tehdä ilmastotoimia, etenkin sellaisia ilmastotoimia, jotka samalla edistävät myös muita tavoitteita, kuten esimerkiksi terveellisyyttä ja viihtyisyyttä. Tällaisia ovat esimerkiksi kävelyyn ja pyöräilyyn panostaminen, puurakentaminen, viherpeitteisyyden lisääminen kuntien ympäristössä, sähköisiä, mukavia kulkuneuvoja kaupungeissa tai sitten pienissä kunnissa kutsuliikennettä. Eivät nämä ole mitään kuntalaisten kurittamista. Ne ovat viihtyisyyttä ja kunnan vetovoimaa lisääviä tekijöitä.

Energiatehokkuus on myös tunnetusti verorahojen säästäjä, mutta jos osaamista niiden oikeiden paikkojen tunnistamiseen ei ole, saattaa tämäkin potentiaali jäädä monessa kunnassa käyttämättä.

Tämä esitys ilmastolain kuntien ilmastosuunnitelman purkamisesta on Suomen ilmastotavoitteiden vastainen. Se kylläkin valitettavasti systemaattisesti jatkaa Suomen hallituksen ilmastopolitiikkaa. Nopeasti vaikuttavia keinoja puretaan ja samalla luotetaan niihin tulevaisuuden teknologioihin, eikä välitetä siitä, että ilmastonmuutos tapahtuu juuri tässä ja nyt. Ja jos uutisia on vaikka viime päivinä seurannut, myös elämää uhkaavat sään ääri-ilmiöt ovat jo täällä. Me emme voi luottaa vain toimiin ja teknologioihin, jotka vaikuttavat 10 tai 20 vuoden päästä. Meidän täytyy tehdä kaikki tarvittavat, kaikki, mitä me voimme,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tässä hetkessä. Valitettavasti tämä esitys vie meitä juuri toiseen suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

18.09 Johan Kvarnström sd: Arvoisa puhemies, ärade talman! Tarvitsemme ilmastotoimia kaikilla tasoilla, myös kunnissa, mutta tämän esityksen myötä kunnalla ei olisi enää velvoitetta laatia ilmastosuunnitelmaa ja sitä kautta suoraa velvoitetta osallistua ilmastomuutoksen hillinnän toimenpiteiden suunnitteluun. Ilmastosuunnitelman velvoitteen kumoaminen vaikuttaisi käytännössä erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin, sillä valtaosalla niistä ei ennestään ole ilmastosuunnitelmaa.

Olemme keskustelleet tästä muutoksesta aikaisemminkin, kun se on hallitusohjelmassa, ja perusargumentti hallituspuolueista on ollut, kuten tänäänkin, että vapaaehtoiset toiminnot ovat parempia kuin velvollisuudet. Mutta siinä tapauksessa olisitte, hyvä hallitus, ainakin voineet säilyttää tuen niille kunnille, jotka tarvitsevat apua tällaisen suunnitelman laatimiseen.

Mutta kysyn: Onko liikaa vaadittu, että jokaisella kunnalla olisi ajankohtainen ilmastosuunnitelma näinä vuosina? Onko tämä oikeasti teidän mielestänne kohtuutonta, kun ilmastomuutos aiheuttaa vuosi vuodelta yhä suurempaa vahinkoa? Eikö tämän olisi oikeastaan pitänyt olla itsestäänselvyys jo vuosia sitten? Koko maailma on liian myöhässä ilmastomuutoksen hidastamisessa. Aika on loppumassa, ja siksi enemmän täytyy tehdä nopeammin. Mutta Suomen hallitus valitsee perääntymisen, kun meidän pitäisi sen sijaan nostaa kunnianhimoa.

Hallitus puhuu paljon siitä, kuinka teknologia ratkaisee kaiken 2030-luvulla, esimerkiksi teknisten hiilinielujen avulla, mutta luonto ei kestä sitä, että ihmiskunta jatkaa luonnon tuhoamista ja tuottaa nettopäästöjä nykyisellä tavalla ja tasolla. Tarvitsemme toimia tässä ja nyt, ja kuntien rooli on merkittävä, kun puhumme kaavoituksesta, maankäytöstä, energiasta, koulutuksesta ja liikenteestä.

Ärade talman! Kommuners skyldighet att utarbeta och hålla sig med uppdaterade klimatplaner slopas med den här propositionen trots att behovet egentligen bara växer och läget blir alltmer akut. Regeringens främsta argument har varit att klimatarbetet bör ske frivilligt och inte genom tvång, men är det för mycket begärt med en klimatplan i varje kommun nu på 2020-talet? Är det orimligt då klimatförändringarna gör större och större skada år för år? Borde det inte ha varit en självklarhet redan för länge sedan, för 20 år sedan?

Hela världen är för sent ute med att bromsa klimatförändringarna. Tiden rinner ut, varpå mer behöver göras snabbare, men regeringen i Finland väljer att ta steg tillbaka då vi i stället borde lägga in en ny växel. Regeringen talar mycket om hur teknologin ska lösa allt så småningom, men vi behöver åtgärder här och nu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

18.12 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Siinä missä edellä käsitelty hallituksen esitys oli erinomainen ja lämpimästi kannatettava, tämä esitys on surkea ja ehdottomasti sellainen, joka tulisi hylätä. Jotta ymmärtäisi syyt tälle, ei tarvitse tehdä mitään muuta kuin lukea itse hallituksen esitys, koska hallituksen esityksen vaikutuskuvauksista ja siinä yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

teen vedetystä lausuntopalautteesta hyvin käy ilmi, minkä takia tämän hallituksen esityksen haitat ja riskit ovat olennaisesti suurempia kuin ne hyödyt, joita sillä tavoitellaan.

Ministeri Mykkänen, te edellä perustelit tätä hallituksen esitystä kuntien hallinnollisen taakan keventämisellä ja kuntien itsehallinnolla. Hieman kiusallisesti tämän argumenttinne kannalta Kuntaliitto, joka edustaa Suomen kuntia, on teidän kanssanne eri mieltä. ”Kuntaliitto vastustaa poukkoilevaa lainsäädäntöä, josta ilmastolain muuttaminen, sen oltua voimassa vain reilun vuoden, on hyvä esimerkki.” Lausuntopalautteessa tämä sana ”poukkoileva” toistuu usein, mikä myös edustaja Kallion edellä kuullusta puheenvuorosta kävi ilmi. Ja sitähän hallituksen politiikka on. Hallitus haluaa kumota vasta vuoden voimassa olleen lain. Jos jostain asiasta käytännössä kaikki tässä maassa ovat herttaisen yksimielisiä, niin siitä, että tarvitaan ennakoitavuutta, tarvitaan vakautta, jonka varaan sitten toimijat voivat oman toimintansa suunnitella. Hallitus olisi voinut valita toimia toisin. Hallitus olisi voinut päättää katsoa vuoden pari tämän lain velvoitteen toimivuutta, arvioida siitä saatuja kokemuksia ja sitten vetää johtopäätöksiä. Hallitus olisi vallan hyvin ehtinyt tehdä sen vielä oman hallituskautensa aikana ja sitten tarvittaessa poistaa nämä velvoitteet, jos ne hallitusta niin kovin hiertävät.

No tässä hallituksen esityksessä yritetään puolustella hallitusohjelmassa tehtyä linjausta kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen poistamisesta sillä, että sen hyöty ei ole suuren suuri. Tämä on toki linjassa sen kanssa, miten ministeri Mykkänen on puhunut johdonmukaisesti koko hallituskauden ajan ja myös nyt tänään tätä esitystä perustellessaan. Ministeri Mykkänen, te tykkäätte puhua mittakaavoista ja suuruusluokista. Numeroiden arvostajana totta kai tätä puhetta sinänsä ymmärrän, mutta olen alkanut miettiä, mikä teidän, ministeri Mykkänen, mielestä on isoa ja mikä on pientä. Kun te puhutte vaikka teknisten nielujen mahdollisuuksista ehkä joskus kymmenen vuoden päästä toivottavasti, mahdollisesti vähentää päästöjä vaikka kuusi miljoonaa tonnia, se on teille ilmeisestikin paljon, mutta kun teidän hallituksenne tuo tänne eduskuntaan esityksen, jolla liikenteen päästöjä kasvatetaan neljä, ehkä viisi miljoonaa tonnia, se ei sitten olekaan enää paljon — sitä kummeksun. Tässä hallituksen esityksessä viitattiin siihen, että noin kaksi kolmasosaa suomalaisista on asunut kunnissa, joissa ilmastosuunnitelma on ollut voimassa. Teillä, ministeri Mykkänen, oli ilmeisesti päivitettyjä lukuja, koska puhuitte neljästä viidesosasta. No jos uskotaan näitä teidän tänään esittämiänne lukuja, niin silti viidesosa suomalaisista nykyisellään elää kunnissa, joissa tällaista ilmastosuunnitelmaa ei ole. Onko se vähän? Ja eikö olisi tarpeen, että myös tämä viidennes saataisiin mukaan näihin yhteisiin ilmastotalkoisiin?

Pidän tätä mittaluokkaretoriikkaa osin harhaanjohtavana ja paikoin jopa hieman haitallisenä. Nykymenolla uhkana on, niin kuin ilmastovuosikertomuksestakin hyvin käy ilmi, että Suomi ei ole saavuttamassa omia ilmastolain mukaisia kansallisia tavoitteitaan eikä myöskään EU:n alaisia yhteisiä velvoitteita päästöjen vähentämisessä. Jotta voisimme näihin tavoitteisiin vielä yltää, me tarvitsemme niitä ministeri Mykkäsen peräänkuuluttamia suuria tekoja — ilman muuta tarvitsemme — mutta me tarvitsemme myös keskisuuria tekoja ja me tarvitsemme tukun ihan niitä pieniäkin tekoja. Olemme sellaisessa tilanteessa, jossa ei ole varaa ylenkatsoa yhtään ilmaston kannalta hyödyllistä tekoa, ja sitä te, ministeri Mykkänen, paljon teette. Te tulette tänne pönttöön sanomaan, että jokin toimenpide on kovin pieni ja kun siellä Raahessa saadaan tehtaanpiiput tulpattua, niin kyllä sillä on merkitystä. Mutta jos niitä pieniä toimenpiteitä laitetaan riittävästi jonoon, niin niistä tulee yhteenlaskettuna keskisuuria, parhaimmillaan jopa suuria.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta ääneen, kun täällä olen puhumassa, että nyt kun täällä puhumme ilmastolain heikentämisestä, niin samaan aikaan Floridassa on annettu evakuoituskäsky viidelle ja puolelle miljoonalle ihmiselle — siis Suomen suuruista väestöä on velvoitettu jättämään kotinsa oman henkensä pelastamiseksi sen takia, että trooppinen hirmumyrsky on iskemässä osavaltioon. Tästä me puhumme, kun me puhumme ilmastokriisin ratkaisemisesta, ja tästä me myös osaltaan puhumme, kun puhumme tästä hallituksen esityksestä, jolla heikennetään ilmastolakia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vielä edustaja Mäkynen, kun hän joutui äsken tuossa vähän hankalaan tilanteeseen, kun nimi lähti listoilta, ja sitten ministeri. — Olkaa hyvä.

18.18 Matias Mäkynen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän viikon alussa saimme uusimman tutkijaraportin, jossa maailman johtavat ilmastotutkijat totesivat, että 35 mittarista 25 oli vuonna 2023 huonommalla tasolla kuin koskaan ennen. Tutkijoiden mukaan tarvitaan nopeita ja päättäväisiä toimia välttääksemme inhimillistä kärsimystä.

No, tässä laissa poistetaan kunnilta velvoite laatia ilmastosuunnitelmat. Kuntien ilmastotyö ja niiden velvollisuus laatia ilmastosuunnitelmat saattaa ministerin mielestä olla pientä, mutta se on silti konkreettinen työkalu ilmastotyön edistämiseen ja toteuttamiseen Suomessa. Sen kautta monen suomalaisen arkeen tulee näkyväksi, mitä ne pienet ja konkreettiset ilmastotoimet ovat, joista syntyy yhdessä konkreettisia ja myöskin suuria päästövähennyksiä. Vaikutus ei ole tämän hallituksen esityksen mukaan valtava, noin 0,2 miljoonaa tonnia, mutta joka tapauksessa hallitus menee nyt tämän ilmastohätätilan näkökulmasta väärään suuntaan.

Itse uskon, että suuri osa kunnista jatkaa toki ilmastotyötään, mutta on myös kuntia, jotka tulevat jättämään nämä ilmastosuunnitelmat edelleen tekemättä. Tilannetta voi toisaalta verrata vähän siihen, kun Donald Trump nousi Yhdysvaltain presidentiksi ja ensi toimeen irrotti USA:n Pariisin ilmastopöytäkirjasta. Kuitenkin ilmastotoimet etenivät, kun suuret osavaltiot ja yritykset pitivät sitoumuksistaan kiinni. Toivottavasti näin käy tälläkin kertaa, ja uskon ainakin suurten kaupunkien ja monien muidenkin näin toimivan, mutta viesti on edelleen yhtä haitallinen ja väärä kuin aikanaan Trumpin kohdalla.

Suurempi kysymys on, antaako hallitus ilmastolaille ja Suomen ilmastositoumuksille ylipäättään arvoa. Ilmastolain mukaan Suomen on oltava hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen pian tämän jälkeen. Uusimman ilmastovuosikertomuksen perusteella Suomi ei ole pääsemässä tähän tavoitteeseen, vaan ajautuu hallituksen toimien myötä yhä kauemmas. Suomessa onkin laitettu vireille jo toinen ilmasto-oikeudenkäynti, kun kuusi ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöä on tehnyt korkeimmalle hallinto-oikeudelle hallintovalituksen valtioneuvoston riittämättömistä toimista ilmastolain noudattamiseksi.

Vaikka ilmastotoimien tarve tai Suomen lainsäädännön noudattaminen ei hallitusta kiinnostaisi, niin luulisi, että edes valtiontalous olisi hallitukselle riittävä kannustin. Hallitus on jäämässä myös vuoteen 2030 tähtäävistä taakanjakosektorin päästövähennystavoitteista, ja tämä tarkoittaa, että Suomi joutuu ostamaan muilta Euroopan unionin mailta päästöyksiköitä. Tämänhetkinen arvio on, että pelkästään liikenteen sekoitevelvoitteen heikentämisestä aiheutuva päästöyksiköiden ostaminen tulee johtamaan jopa yli miljardin kustannuksiin. Hallituksen politiikka ei siis ole kestävää ilmaston kannalta, mutta ei myöskään taloudellisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Arvoisa ministeri: Esitätte nyt ilmastolain heikentämistä, mutta onko ilmastolain velvoitteilla ja tavoitteilla hallitukselle ylipäättään merkitystä? Uskotteko itse lain tavoitteiden täyttymiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt sitten ministeri, ja enintään viisi minuuttia.

18.21 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos myös ihan asiallisesta keskustelusta itse tätä lakiehdotusta kohtaan. Kontekstista ehkä täytyy aloittaa, tässä oli muutamia aika suhteettomia puheenvuoroja.

Ensinnäkin sinänsä — ja tähän tietysti, jos eläisimme objektiivisessa maailmassa, tultaisiin mittaamaan mittatikulla objektiivisesti tuomioistuimessa, mitkä puheet ovat tosia ja mitkä eivät — tämän hallituksen päätöksillä ilmastovuosikertomuksen tai esimerkiksi perusskenaarioiden perusteella, jotka kesällä on julkaistu VTT:n, Luken ja Syken tekeminä, vuoden 2030 päästötasoa, vuoden 2035 nettopäästötasoa, jotka ilmastolaissa on sidottu, ei ole heikennetty. Jakeluvelvoitetta seuraavan neljän vuoden aikana nostetaan mallillisemmin kuin olisi ollut voimassa olevassa lainsäädännössä. Sen jälkeen nousu-ura nousee kiihtyvästi niille tasoille, jotka ovat aikaisemminkin olleet tarkoituksena.

Edellinen hallitus oli kuitenkin tähän asti Suomen historiassa ainoa, joka on laskenut uusiutuvan polttoaineen tasoa liikenteessä ja sitä kautta lisännyt liikenteen päästöjä. Tällä kaudella ne absoluuttisesti ottaen joka vuosi ensi vuodesta alkaen nousevat. Että tässä sitten, jos katsotaan sitä, että missä on ne isot synnit.

Plus se miljardilasku on sinänsä, onneksi, taakanjakosektorilta laskentavirhe. Siinä ei ole huomioitu sitä päästökauppajoustoa, jonka itse asiassa pääministeri Antti Rinteen vetämän hallituksen kokous valtioneuvostossa päätti Suomen osalta ottaa käyttöön ja jonka kautta meidän päästökiintiöt ovat tasolla, joka nyt uusimpien arvioiden perusteella ainakin, jotka on julkaistu kesällä, taakanjakosektorilla täytetään. Se suurin haastehan on metsien maaperän nielu. Se oli haaste kolme vuotta sitten, ja se on sitä nyt, ja se tulee olemaan sitä kymmenen vuoden päästä, mutta toivottavasti kymmenessä vuodessa on löydetty myös keinoja, ja niitä myös tänä talvena yritetään hallituksen piirissä päättää. Ne ovat yhtä vaikeita kuin ovat aikaisemminkin olleet.

Tähän lakiin:

Viime kädessä kysymys on tietysti ennen kaikkea siitä, että jokaisen hallinnon alueelta täytyy säästöjä löytää ja mieluummin tehdään ne hallinnollisista prosesseista kuin ihmisten selkänahasta tai suoraan niistä asioista, jotka tehdään esimerkiksi ympäristön hyväksi. Jos joku teistä tuo minulle esityksen, jossa on kolme miljoonaa euroa joka vuosi ympäristöhallinnolta pois menoja jostain asiasta, joka on vähemmän välttämätön, niin sitä voitaisiin hyvin tarkastella.

Sen lisäksi tämän lain osalta on tietysti kysyttävä, että jos jää jäljelle velvoite, niin jos joku kunta ei muuten tekisi ilmastosuunnitelmaa, niin velvoitteellako se aina parhaiten syntyy. Joskus voi syntyä, käynnistää uuden prosessin, mutta useimmissa tapauksissa, jos nyt ajatellaan Suomen kuntalakia ja itsehallintoa ja perustuslakia, kyllä se olisi parempi, että lähtee se kunnan päätöksenteko lähtökohtaisesti omasta tahdosta. Ja onneksi ei vain kaikista suurimmilla kaupungeilla — meillä ei 138:aa suurkaupunkia ole — vaan 138 kaupungilla on ilmastotavoite ja sen mukaiset suunnitelmat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Muutoksenhausta muuten täytyy sanoa, että sinänsä, erityisesti yksittäisen kunnan ilmastosuunnittelun tasoa koskien, kyllä siinä tuomioistuin aika vaikean paikan edessä on arvioidessaan, milloin se on ilmastolain tavoitteiden tasolla ja milloin ei — ylijuridisointi voi olla lähellä — eli se on haastavaa. Totta kai tuomioistuimet sitä toteuttaisivat, jos laki voimassa tältä osin olisi.

Sinänsä siitä, mihin ollaan menossa, voin myös sanoa, että jos tämän pykälän kumoamisella ilmastolaki, jota täällä edustaja Pitko, ja taisi olla muitakin, aivan oikein kuvasi historialliseksi jo pidemmältä ajalta ja johon viime kaudella tehtyjä voimistuksia hän kuvasi tärkeiksi, romahtaa, niin silloin olemme kyllä tuhon omia, koska tämän pykälän vaikutus on ollut arviolta se 0,2 miljoonaa tonnia, vaikka kaikki ilmastosuunnitelmat jäisivät jatkossa toteuttamatta. Tuskin se riittää meille. Me tarvitaan 20 miljoonan tonnin gäpin kuominen siellä nielupuoletta.

On ihmisiä, jotka katsovat, että ilmastolakia ei tarvittaisi ollenkaan. Jos tulos on se, että kunnille erillinen velvoite, siis velvoite tehdä ilmastosuunnitelma, on se, joka ilmastolaista poistetaan, eikä muita muutoksia tehdä, niin aika kohtuullinen kompromissi voi olla edessä.

Se muuten on todettava myös — mikä oli minun mielestäni hyvä puheenvuoro edustaja Kalliolta tässä alussa — että varmasti on pieniä kuntia, joilla resurssien puitteissa on vaikeuksia tällaista hallinnollista suunnittelutyötäkin tehdä, joten kannustan kyllä käyttämään myöskin erilaisia EU- ja kansainvälisiä rahoitusmahdollisuuksia. EU:n EAKR-ohjelmassakin Suomen osiossa on tähän liittyviä mahdollisuuksia nyt kaudella 24—27 olemassa.

Joku taisi sanoa, edustaja Kallio itse asiassa senkin, että vihreän siirtymän hankkeet näissä pienissä kunnissa... Olenko kuullut kenenkään tämän salin ulkopuolella kertaakaan sanovan, että investoinnit voivat olla kiinni siitä, että ilmastosuunnitelma kunnissa ei ole enää pakollinen? En ole enkä usko, että kukaan muukaan on kuullut.

Ja onko huomattavasti isompi merkitys sillä, että me rakennuslailla, jonka toimme juuri eduskuntaan ja toivottavasti eduskunta syksyn aikana hyväksyy, tuomme puhtaan siirtymän sijoittumisluvan, joka mahdollistaisi kaavoituksen ja luvituksen yhdistämisen nopeissa investointihankkeissa, tai sillä, että olemme valmistelemassa talvella eduskuntaan tuotavaksi historiallista luvitusreformia, jossa ympäristönsuojelu, luonnonsuojelu ja vesilain mukaiset luvat paketoidaan yhteen muutoksenhakukelpoiseen lupaan, jolla päästään paljon nopeammin eteenpäin? Nämä ovat niitä isoja asioita, joilla puhdas siirtymä vauhdittuu, ja sitä kautta niitä isoja päästöjä, jotka eittämättä ovat, kuten Tynkkynen tässä sinänsä aivan oikein kuvaili, teollisuudessa, lämmityksessä, energiassa, myös liikenteessä kokonaisuutena, joskin yksittäisetkin laitokset ovat lähes liikenteen luokkaa, koskevat asiat siellä etenevät. [Puhemies koputtaa]

Toki myös pienillä teoilla on merkitys, mutta silloin kun veronmaksajien rahaa käytetään, [Puhemies koputtaa] niin aina täytyy miettiä sitä tuottavuutta myös ilmastotoimissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.27.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.13.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Ja siellä ensimmäisenä edustaja Elo, olkaa hyvä.

19.13 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä kunnilta poistetaan velvollisuus tehdä ilmastosuunnitelma. Samalla lain soveltamisalaa muutetaan niin, että lakia ei enää sovelleta kunnan viranomaisiin. Pidän tätä hallituksen esitystä onnettoman Suomen uskottavan ja pitkäjänteisen ilmastopolitiikan näkökulmasta. Tällä murennetaan viime kaudella laadittua ja täydennettyä ilmastolakia.

Hallitus perustelee päätöstä byrokratian purkamisena, ja suoraan todetaan myös, että kyseessä on säästötoimi. Kyse on vajaan kolmen miljoonan euron vuosittaisesta säästöstä. Tällä rahalla olisi voitu kannustaa ja tukea kuntia niiden ilmastotyössä. Tuki on monelle kunnalle tärkeä kannuste tällaisen ilmastosuunnitelman tekemiseen ja systemaattiseen ilmastotyöhön ryhtymiseen.

Kyse tässä hallituksen esityksessä on myös siitä, onko meidän lainsäädäntö linjakasta ja ennakoitavaa. Tämä lakimuutos ehti olla voimassa vain vuoden, ennen kuin nyt Orpon hallitus päätti sen poistamisesta. Sääntelyyn tarvitaan ennakoitavuutta, tämä on vahva viesti niin elinkeinoelämältä kuin muiltakin yhteiskunnan toimijalta. Nyt hallituksen toiminta tässä on tempoilua ja poukkoilua.

Hallituksen esityksessä perustellaan, että kunnat voivat jatkaa suunnitelmallista ilmastotyötä vapaaehtoisesti ja tukea sillä tavoin ilmastolain tavoitteiden saavuttamista. Näin tietysti on, mutta kun tiedämme kuntien tiukan taloustilanteen ja paineen ylittää tehtävistä suoriutumisesta ja säästämisestä ja toimintojen karsimisesta, niin lakisääteiset toiminnot menevät helposti etusijalle. Meillä on Suomessa vielä kuntia, jotka eivät ole ryhtyneet ilmastosuunnitelmien tekoon, toki moni kunta jo on ryhtynyt, mutta näinkö hallitus ajattelee, että tällä päätöksellä nämä viimeisetkin kunnat sitä työtä motivoituvat tekemään.

Ilmastotoimissa yleisesti ottaen on nähty, että vapaaehtoisuuden rinnalla tarvitaan selkeää sääntelyä, joka osoittaa suuntaa ja velvoittaa. Jos vaikka päästökauppaa mietitään, niin se on selkeästi saanut aikaan tehokkaita päästövähennyksiä, kun siitä on säädetty. Fiksu sääntely jättää tilaa tarkoituksenmukaiselle toteutukselle. Useat kunnat ovat tätä ilmastosuunnitelmaan velvoittavaa lainsäädäntöä toivoneet ja sen poistamista laista vastustaneet nyt sitten tästä hallituksen esityksestä lausuessaan.

Kuten hallituksen esityksen perusteluistakin nähdään, ilmastotoimien tekeminen voi tuottaa kunnille myös taloudellista hyötyä. Iin kunta on tästä mainio esimerkki. Se on arvioinut saavuttaneensa 0,75 prosenttiyksikön kunnallisveroa vastaavat säästöt energiatehokkuutta parantamalla ja luopumalla öljylämmityksestä kunnan kiinteistöissä. Hyvä esimerkki edistyksellisestä kunnasta, mutta tätä kehitystä toivottaisiin ja olisi hyvä saada aikaan kaikissa kunnissa. Tämän lisäksi: paitsi että näillä ilmastotoimilla vähennetään päästöjä, niillä myös tehdään kunnissa asuinympäristöistä asukkaille viihtyisämpiä ja kulkemisesta sujuvampaa, eli ne ovat monella tapaa hyödykkäitä kunnille.

Kuntien kuulemistilaisuudessa on nostettu esiin, että ilmastosuunnitelmavelvoitteen kumoaminen voi tehdä jatkossa investointien perustelusta haastavampaa siellä kunnassa, kun ei ole tätä lainsäädännön selkeää selkänojaa. Tässä yhteydessä harmittelen myös sitä, että Orpon hallitus on leikannut kuntien kävelyn ja pyöräilyn edistämisen investointiavustuksen minimin. Tämäkin on ollut yksi hyvä, kustannustehokas rahankäytön keino valtiolta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

kun kunnat ovat tässä laittaneet itse vähintään saman summan hankkeiden toteuttamiseen. Eli tässä on juuri se huoli, että tämä viesti kuntien suuntaan näiden ilmastotoimien merkityksestä on nyt aivan väärä.

Ilmastotyö vaatii pitkäjänteisyyttä, ja lainsäädäntö on siihen selkeä keino. Samoin kuin ilmastolaki velvoittaa hallituksia ja puolueita yli puoluerajojen ilmastotavoitteen saavuttamisesta, niin kuntien velvoittaminen ilmastolailla velvoittaisi kuntia tekemään pitkäjänteistä ilmastotyötä. Ministeri täällä aiemmin vetosi kuntien itsehallintoon, mutta kyllähän suuri osa kuntien tekemästä työstä tälläkin hetkellä perustuu lakisääteisiin tehtäviin.

Huolestuttavaa on myös se, että kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen kumoamisen myötä harvempi kunta suunnittelee ilmastomuutokseen sopeutumista. Tämäkin tieto sieltä hallituksen esityksen perusteluista löytyy. Näinä sään ääri-ilmiöiden aikoina myös tämä sopeutumistyö on äärimmäisen tärkeää.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys perusteluineen osoittaa, että tämä laki on tehty ideologisista syistä, ja se on masentavaa. Ilmastotyöhön me tarvitaan kaikki mukaan, myös kunnat, ja siksi on onnetonta, että hallitus tällä esityksellään käytännössä viestii, että kuntien ilmastotyö ei ole välttämätöntä. Varmasti suuressa osassa kuntia ilmastotyö jatkuu, mutta lakiin kirjattuna me voidaan varmistaa, että sitä ei yhdessäkään kunnassa kyseenalaisteta tai jätetä tekemättä. Todella toivon, että voimme vielä kaataa tämän hallituksen esityksen täällä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

19.19 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä askel, jolla poistetaan kunnilta ilmastosuunnitelmien tekovelvoite, on mielestäni terve ja oikea. Eihän se kunnan toimivaltaan millään lailla kuulu. Mitä se tässä maailmassa parantaa, jos me byrokratiaa kasvatamme ja siellä muutamia ihmisiä istuu toimistossa tekemässä suunnitelmia ja kunnalle säädetyt lakisääteiset työt jäävät kunnolla tekemättä? Se on aivan sama asia, että jos vaikka perheen äiti lähtisi tekemään ilmastosuunnitelmaa, niin lapset jäisivät hoitamatta. Siinä menee kyllä lapsi pesuveden mukana komeasti.

Tämä ilmastohumppa on mennyt ihan älyttömyyksiin, kun tosiasioilla ei pärjää enää. Kaikki tiedotusvälineetkin ovat juntautuneet tämän ilmastopolitiikan taakse. Suomihan on hiilineutraali maa, kuten tiedetään. Ne ovat faktat. Nasan puolueettomat mittauksetkin sen todistavat, mutta ei täällä media niistä puhu mitään, ei sanaakaan. Katsokaa netistä se Nasan ilmastotutkimus, minkä ne tekivät tarkoilla laitteilla. Se on totta joka sana, vaan ei meillä... Tämähän on politiikantekoväline, se, kun Suomesta on tehty hiiltä tuottava valtio, vaikka oikeasti olemme hiilineutraali, jopa hiilinegatiivinen, jos osaamme homman hoitaa.

Tänä päivänä tuli muuten, arvoisa puhemies, tieto, että Suolahden vaneritehdas pannaan kiinni. 360 työmiestä ja -naista jää kilometritehtaalle työttömiksi. Tämä johtuu siitä, kun tämä älytön ilmastopolitiikka, mitä tämäkin laki onneksi hieman purkaa, tarkoittaa sitä, että Suomen metsäteollisuus on lopettamassa. Vihreä siirtymä tarkoittaa suomalaisen metsäteollisuuden lähtöä Suomesta. Sitäkö te aidosti haluatte? Ja ihmettelen, että vasemmisto on tässä mukana. Teidän ydinkannattajajoukkonne on siellä paperitehtaissa, sellutehtaissa, vaneritehtaissa, metsähommissa ja vaikka missä. Nyt pannaan tehtaita armotta kiinni. Kuvitteleeko joku teistä, arvoisat kansanedustajat, että tämä menee huomiotta ohi? Ei varmastikaan mene.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

20 prosenttia, hieman yli, Suomen vientiteollisuuden tuotoista tulee metsäteollisuuden tuotteista, metsien ansiosta. Se kun loppuu, niin millä me sitten eletään? Olemme välittömästi Euroopan unionin alijäämämenettelyssä ja Kansainvälisen valuuttarahaston valvonnassa. Mitä tämä maa meinaa tehdä? Kreikan tienkö me haluamme? Tällä menolla se on aika äkkiä meidän edessämme. Katsotaan tätä hiilineutraaliutta, mistä edustaja Elo sydäntäsärkevästi puhuu: kun nämä päästökaupan väärät tiedot oikaistaan, niin onhan se väärin, että veronmaksaja joutuu maksamaan teidän kannattamienne väärin tietojen jatkuvan ylläpidon. Joka ainoa asia, mitä te olette täällä puhuneet, aiheuttaa sen, että pieni lapsiperhe ei voi paljon missään käydä, kun kaikki raha uppoaa kalliin energian takia, kalliin sähkön ja kalliin lämmön takia päivittäisiin menoihin. Mistä se tulee? No, tietenkin energian hinnasta. Hyvänen aika, kaikki palvelut, kaikki tuotteet tulevat niiden perushintana sinne. Joka ainoassa tuotteessa ja palvelussa se energian hinta on hyvin ratkaisevassa asemassa. Viime talvena muutamat sahat jopa seisoivat sen tautta, kun sähkö oli niin kallista, ettei kannattanut sahata. Samoin maitotilat kärsivät tappioita, kun lypsivät lehmii sen tautta, kun lypsyn aikana käytetty sähkö ei korvannut maidon tuotosta saatavaa rahamäärää. Ja te vaan täällä puhutte hienoista, ylevistä ilmastosuunnitelmista.

Kotikuntani Iloimantsi on käytännössä hiilineutraali. Lähes kaikki talot muutamia kerrostaloja lukuun ottamatta ovat puusta rakennettuja, lämmitämme puulla. Ja nyt kun tämä aktiivihiilitehdas tuli, niin lämmitämme teollisuuden sivuvirralla, olemme käytännössä hiilineutraaleja. Mitäs täällä tehdään? Suurin osa pääkaupunkiseudun lämmöstä tulee ympäri maailmaa ajettavilla jätteillä. Silläkö se maailma pelastuu ja ilmasto paranee, kun te ajatte kaikki maailman moskat tänne? Ja tuleeko siellä myrkkyä tai jotakin semmoista kemialla, mitä ei saisi ilmaan ikinä päästää? Olen kuullut kymmenen, jopa 50, kertaa sen selityksen täältä kaupungin suunnalta, että heillä on suodattimet niissä. Uskokaa tai älkää, sellaista suodatinta ei ole, joka kaiken ottaa kiinni, sitä ei vaan ole. Te päästätte ilmakehään helsinkiläisten silmille ja keuhkoille valtavan määrän myrkkyä, sellaisia kemikaaleja, joita ei kukaan ikinä maailmassa kuvittelisi Suomeen tuotavan. Mutta Helsinkiin, tuonne Vantaan voimalaitokseen, ajetaan valtavat määrät sitä myrkkyä, ja sillä lämmitetään kaupunkia ja kehutaan, miten ilmasto paranee. Kyllä teidän ilmastopolitiikkanne on hieno.

Millä te perustelette tämän sille lapsiperheelle, jonka silmille nämä myrkyt menevät? Pienen lapsen keuhkoihinsa saama myrkky on koko elämänaikainen murhe ja voi johtaa karmeisiin seurauksiin, kuten tiedämme. Sitähän se lastensuojelu on, että vältämme sen, että lapset joutuvat vaaraan. Onhan tämä suomalainen politiikka ihmeellistä: tämmöisiä älyttömyyksiä tehdään ja väitetään sen olevan hyväksi ilmastolle. Sitten sanotaan, arvoisa rouva puhemies, että meidän pitää Floridan takia lopettaa jotakin. Ei varmasti tarvitse lopettaa. On heidän asiansa hoitaa oma taloutensa hiilineutraaliksi, niin kuin on hyvä, että se tavoite on. Mutta mitä ne tekevät? Kivihiili palaa, öljy palaa, valtavasti lennetään lentokoneella. Se on heidän asiansa, mutta me olemme hoitaneet oman hommamme, se riittää. Ei meidän tarvitse murhetta kantaa siitä, jos jossakin Turkissa on maajärityksiä. Me autetaan, totta kai, hädässä olevia, mutta ei meillä niitä ole, niin että ei niiden takia pidä ruveta omaa elämäämme tuhoamaan.

Kyllä tämä eduskunnan politiikka oudoksi menee, mutta palaamme tähän asiaan tämän tulevan kevään aikana, kun katsotaan, mikä on Suomen taloustilanne. Ja ensi talven sähkön hinnat, odotan niitä mielenkiinnolla, kun syyskuussa sähkö maksoi 66 senttiä kilowattitunnilta. Puretaanko vielä 4 000 megaa sähköntuotantokapasiteettia pois, niin että päästään vielä korkeammalle? Sitten ollaan semmoisessa ongelmassa, jota en uskalla edes sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

noin kuvata, saattaa ensi yönä painajaisiin mennä koko yön nukkuminen. Jatketaan vaan tällä tavalla, niin hyvä tästä tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

19.24 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä on muistutettava edustaja Hoskosta, että olitte keskustan kanssa viime kaudella tätä lakia säätämässä.

On aivan selvää, että me tarvitsemme nykyistä kunnianhimoisempaa ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa, mutta nyt siis hallitusohjelman mukaisesti kunnilta ollaan poistamassa velvollisuus laatia ilmastosuunnitelma. Tämän toimen myötä on riski sille, että harvempi kunta suunnittelee pitkäjänteisesti ilmastomuutokseen sopeutumista. Hieman mietin myös sitä viestiä, minkä tämä esitys antaa — siis ettei asia olisi niin tärkeä — vaikka sinänsä ymmärrän sen, että kuntien tehtäviä yritetään keventää tässä taloudellisessa tilanteessa.

Onneksi saamani viestin mukaan kunnissa edelleen tehdään ilmastosuunnitelmia, ja kannustan kyllä kaikkia näin toimimaan edelleenkin. Esimerkiksi Kempeleessä on ensi maanantaina valtuustossa hyväksyttävänä ilmastosuunnitelma, ja siinä on sovittu myös suunnitelman seurannasta. He myös päivittävät suunnitelmaa valtuustokausittain ja varmistavat, että tavoitteissa todella on pysytty. Tämä on esimerkillistä, ja toivon todella, että vaikka tämä lakisääteinen velvoite poistuu, niin edelleen kaikki kunnat toimisivat näin.

On silti sanottava, että lausuntopalautteiden mukaisesti moni kuitenkin vastusti tätä nyt käsittelyssä olevaa esitystä.

Tiedän myös, että kuntien talous on vaikeuksissa ja sinänsähän on karhunpalvelus hakea säästöjä kumoamalla ilmastotyötä. Sillä jos emme saavuta ilmastotavoitteitamme, joudumme lopulta maksamaan kovan hinnan. Loppuviimein kuntalainenkin ihan joka puolella Suomea maksaa enemmän, ja tällä menolla, kun siis joudumme ostamaan näitä päästövähennysyksiköitä, se lasku voi olla jopa miljardi euroa Suomelle. Siten peräänkuulutan kokonaisuutena ilmasto- ja ympäristötoimien pitkäjänteisyyttä. Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa tulisi entisestään korostaa toimien suunnitelmallisuutta ja vaikuttavuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

19.27 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys ilmastolain muutoksesta, joka poistaisi kuntien velvoitteen laatia ilmastosuunnitelmia. Se herättää vakavia huolia erityisesti alueellisen oikeudenmukaisuuden, ilmastomuutoksen torjunnan ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien osalta.

Hallitus esittää, että kuntien ilmastosuunnitelmavelvoite kumottaisiin ja ilmastolaki rajattaisiin koskemaan vain valtion viranomaisia. Tämä olisi merkittävä perääntyminen Suomen ilmastopolitiikassa ja erityisen haitallista juuri niille kunnille, joissa ilmastotyö on vasta alussa. Kunnan velvoite laatia ilmastosuunnitelma on yksi ratkaisevan tärkeistä työkaluista ilmastomuutoksen hillinnässä. Kunnilla on merkittävä rooli ilmastomuutoksen torjunnassa, sillä niiden vastuulla on alueiden käytön suunnittelu, energiayhtiöiden omistajaohjaus, liikennesuunnittelu, rakennusten lämmitystapavalinnat, jätehuollon järjestäminen ja julkiset hankinnat. Kuntien tekemät päätökset vaikuttavat suoraan alueidensa hiilijalanjälkeen, ja ilmastosuunnitelmien avulla voidaan varmistaa, että näissä päätöksissä huomioidaan ilmastonäkökulma järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Osa kunnista on jo vapaaehtoisesti laatinut ilmastosuunnitelmia ja asettanut kunnianhimoisia tavoitteita hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Se on hyvä asia, mutta tämä ei kuitenkaan riitä. Emme voi jättää ilmastotoimia pelkästään niiden kuntien vastuulle, joilla on siihen resursseja ja tahtoa. Kaikilla kunnilla riippumatta niiden koosta tai sijainnista tulisi olla selkeä suunnitelma päästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi. Muuten luomme tilanteen, jossa ilmastotoimet jakaantuvat epätasaisesti ja alueellinen eriarvoisuus kasvaa.

Ilmastopolitiikan tuominen kuntatasolle on myös tärkeä demokratiakysymys. Kuntalaisten tulee voida osallistua ja vaikuttaa siihen, millaisia ilmastotoimia heidän asuinkunnassaan tehdään. Kunnan ilmastosuunnitelma antaa selkeän kehyksen ja mahdollisuuden osallistumiselle. Kun suunnitelmavelvoite nyt poistetaan, kavennetaan myös kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua ilmastopoliittiseen päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee esitystään sillä, että kuntien lakisääteiset tehtävät vähenisivät ja resurssit vapautuisivat muuhun käyttöön. Tämä voi kuulostaa houkuttevalta, mutta meidän on katsottava pidemmälle. Monissa edelläkävijäkunnissa on jo todistettu, että ilmastotoimet eivät ole vain välttämättömiä ilmaston kannalta vaan ne voivat tuoda myös merkittäviä taloudellisia hyötyjä. Kunnat siis saavuttavat merkittäviä säästöjä energiatehokkuutta parantamalla ja luopumalla fossiilisista polttoaineista. Ilmastotoimet eivät siis ole vain kustannus, vaan ne voivat olla investointi, joka maksaa itsensä takaisin.

Vastustamme tätä ilmastolain muutosta ja näemme, että kuntien ilmastosuunnitelmavelvoite on keskeinen työkalu ilmastopolitiikan toteuttamisessa paikallisella tasolla. Kunnilla on merkittävä rooli paitsi ilmastomuutoksen hillinnässä myös siihen sopeutumisessa. Sopeutumistoimet, kuten tulva- ja myrskyriskien hallinta, ovat olennaisia erityisesti alueilla, joihin ilmastomuutoksen vaikutukset osuvat voimakkaimmin. Näitä toimia on jatkossa vaikeampi perustella, jos lainsäädännön selkänöjä puuttuu.

Ilmastokriisin ratkaiseminen edellyttää määrätietoista ja kunnianhimoista toimintaa kaikilla tasoilla: valtiolla, kunnissa ja kansainvälisesti. Emme voi antaa kuntien ilmastotyön jäädä vapaaehtoisuuden varaan vaan tarvitsemme vahvaa ja sitovaa ohjausta. Siksi vetoan hallitukseen: älkää purkako kunnille asetettuja ilmastovelvoitteita vaan vahvistakaa niitä. Ilmastomuutos etenee ja ilmasto lämpenee. Saamme yhä enemmän todeta uutisista luonnon ääri-ilmiöiden yhä voimakkaampia vaikutuksia: kuivuutta, metsäpaloja ja muun muassa hirmumyrskyjä, jotka nytkin aiheuttavat tuhoa ja kuolemaa maailmalla, tällä hetkellä pahiten Floridassa. Tarvitsemme siis toisenlaisia toimia kuin mitä Orpon hallitus nyt tekee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen.

19.31 Mikko Polvinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tulen Kainuusta, Kuhmosta ja biotalouden ihmepaikkakunnalta, jossa on saha- ja metsäteollisuutta. Kaupunki lämpeää kaukolämmöllä, missä poltetaan haketta, ja asiat ovat hyvällä mallilla ilman ilmastosuunnitelmaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan ilmastolain muutosta. Muutos tähtää siihen, että kuntien ilmastosuunnitelmien laatimiseen liittyvä velvollisuus poistettaisiin, mikä mahdollistaisi joustavammat toimintatavat paikallisella tasolla. Velvollisuus sitoo tällä hetkellä kunnissa huomattavia määriä resursseja, ja se on mielestä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

ni perusteltua purkaa. Tämä ei tarkoita ilmastotyön laiminlyöntiä vaan sitä, että voimme hyödyntää resurssejamme fiksummin.

Kunnat voivat jatkossakin edistää vapaaehtoisesti ilmastotoimiaan mutta ilman valtion tasolta tulevaa tiukkaa sääntelyä ja jonninjoutavan byrokratian aiheuttamaa hukkaa. Velvollisuuksien keventäminen antaa niille tilaa keskittyä muihin tärkeisiin toimiin, kuten paikallisen infrastruktuurin kehittämiseen ja palveluiden kehittämiseen.

On tärkeää huomioida myös valtiontalouden nykytilanne. Meillä on niukat resurssit, ja jokainen euro tulee käyttää harkiten ja vastuullisesti. Ja korostan, että tämä ei ole yksin rahakysymys, vaan kunnissa on niukat resurssit ja työvoiman saatavuus on hankalaa. Jos me laitetaan meidän rakennusinsinöörit pyörimään näitten vihreitten asioiden ympärillä keskittymättä siihen välttämättömään tehtävään, niin voi käydä niin, että kuntalaisten palvelut kärsivät siitä, että viherhumppa soi.

Tämä esitys on askel kohti joustavampaa ja realistisempaa ilmastopolitiikkaa ja tarjoaa kunnille mahdollisuuden jatkaa ilmastotyötä vapaaehtoisesti samalla, kun me kaikki huolehdimme julkisen talouden vakaudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

19.33 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olen aina arvostanut politiikassa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa sen kaikilla tasoilla pitkäjänteisyyttä, etenkin sitä, että asioissa, joista päätetään, myöskin pyritään välttämään poukkoilua vaalikausien välillä. Valitettavasti, kun katson tätä hallituksen esitystä ilmastolain muuttamiseksi, havaitsen, että tässä esityksessä on kyse juuri sellaisesta poukkoilusta, jota olisi hyvä pyrkiä välttämään. Tässä esityksessä kunnilta poistetaan hyvin tuore velvoite laatia ilmastosuunnitelma paikallisella tasolla. Tämä velvoite, kuten tässä keskustelussa on tänään hyvin tullut esille, on ollut vain reilun vuoden ajan voimassa eli siis hyvin lyhyen ajan. Olisin toivonut, että hallitus ei olisi toimikautensa ensi metreillä ryhtynyt heti perumaan niitä hyviä parannuksia ja päätöksiä, mitä edellisen vaalikauden aikana on lakiin saatu, kuten tässä tapauksessa nyt on. Ei voida esittää, että olisi myöskään valtiontalouden näkökulmasta välttämättömän muutos poistaa tämä velvoite ilmastosuunnitelmien tekoon, sillä kovin suurta säästöä ei ole tällä osoitettu saavutettavaksi, ja taustalla vaikuttavaakin olevan enemmän hallituspuolueiden ideologinen valinta tehdä tässä suhteessa muutos.

Usein sanotaan, arvoisa puhemies, että muutos lähtee paikalliselta tasolta. Tämä pätee myös ilmastomuutoksen torjuntaan: myös paikallisesti voidaan tehdä ja pitääkin tehdä paljon, jotta me voimme kantaa sen oman kortemme kekoon kansakuntana ilmastomuutoksen hidastamiseksi. Tässä työssä kuntien ilmastosuunnitelma olisi ollut yksi tarpeellinen työkalu, jolla oltaisiin voitu saada myöskin vielä laajemmin paikallista, kunnallista toimijuutta tähän yhteiseen suureen ponnistukseen mukaan. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Järvenpäässä valmistelut olivat jo kohtuullisen pitkällä sen eteen, että tällainen ilmastosuunnitelma kuntaan laadittaisiin, ja oli tietysti meillekin pettymys, että tämä velvoite sitten vaalien jälkeen ilmoitettiin poistettavaksi. On hyvä muistaa, että tämän ilmastosuunnitelman sisältöähän ei olisi täältä ilmastolain kautta sen suuremmin saneltu vaan kunnilla itsellään olisi ollut suuri vaikutusvalta siihen, minkä sisältöisiä ja taseisia tavoitteita tänne ilmastosuunnitelmaan kirjautetaan. Eli myöskin siellä paikallisella tasolla sitten puolueet olisivat yhdessä päässeet katsomaan sen, mikä olisi se paras sisältö, ne parhaat toimenpiteet, joilla kukin kunta paikallisella tasolla sitoutuu ilmastotyötä tekemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Olen pettynyt siihen, että hallitus on tämän esityksen eduskunnalle antanut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.36 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Sain toimia ympäristö- ja ilmastoministerinä, kun ilmastolakia tehtiin ja siihen otettiin mukaan tämä velvoite kunnille ilmastosuunnitelmasta. Se ei ollut alun perin siinä, mutta se tuli siihen, koska kunnat halusivat näin. Kunnat nimenomaan halusivat tulla mukaan ilmastotyöhön. He halusivat, että heidän tekemänsä työ noteerataan, koska itse asiassa aika monet ilmastoratkaisut ja se, miten saadaan päästöjä vähennettyä, tapahtuu siellä kunnassa kunnan maankäyttöön liittyen, kunnan energiaratkaisuihin liittyen, kunnan liikennetarkaisuihin liittyen ja niin edelleen. Sen takia, kun lakia valmisteltiin, kunnat olivat hyvin pettynyt, että heille ei aseteta tähän omia velvoitteita, heitä ei oteta mukaan ja heidän työtään ei sitä kautta ymmärretä ja arvosteta. Niinpä sitten lakia valmisteltessa myös kunnat todellakin otettiin — tämä ilmastolaki on puitelaki, joka määrittää niitä suunnitelmia ja erilaisia velvoitteita, joita julkisen tahon tulee tehdä, jotta pääsemme ilmastotavoitteisiimme ja saamme vähennettyä päästöjä — tähän lakiin mukaan, jotta myös heidän suunnittelujärjestelmänsä olisivat tässä mukana, kun teemme yhteisesti ilmastotyötä.

Siksikin on äärimmäisen valitettavaa, että nyt hallitus poistaa tämän kunnille asetetun velvoitteen tästä laista. Toki sitä on myös juuri tämä äsken nostettu näkökulma tästä poukkoilevuudesta, mitä sitten tehdään, kun kunnat ovat valmistautuneet. Osa toki oli tehnyt jo ne suunnitelmat aiemminkin, mutta totta kai tämä laki, joka on velvoittava kunnille, oli sitten se viimeinen sykäys niille kunnille, jotka eivät vielä olleet mukana, tehdä tämä työ. Ja nyt sitten, kun työ on juuri alkanut ja päässyt käyntiin, tämä velvoite sieltä otetaan pois. Pidän tätä myös hallinnon näkökulmasta todellakin huonona hallintona.

Se idea siinä, että kunnille annettiin velvoite tehdä ilmastosuunnitelmat, niin kuin kerroin, tuli sieltä kunnilta itseltään, mutta tämä suunnitelma, jonka kunnat siis voivat tehdä myös yhdessä naapurikuntien kanssa, on erinomainen väline siihen, että mietitään myös seudullisesti, alueellisesti, ilmastotyötä tai sitten siellä kunnan sisällä poikkihallinnollisesti. Koska kuten valtion tasolla, myös kunnissa on usein haaste siinä, että katsomme vain yhden hallinnonalan näkökulmasta emmekä ymmärrä sitä kokonaisuutta, ja tällaiset yhteiset suunnitelmat ovat tietysti se työkalu, jolla varmistamme, että ilmastotyön tehokkuus on myös sitä kautta parempaa, kun sitä katsotaan kokonaisuutena. Ja kaikkeen tähän nähden — kun tiedämme, miten paljon ilmastotyötä kunnissa tehdään, ja kun sitä myös tehdään suunnitelmallisesti — siitä on saatu merkittäviä tuloksia.

Se, että tämä velvoite nyt kunnilta poistetaan, on mielestäni todellakin typerää. Se on myös selvästi, niin kuin tässä juuri äsken kuulimme, hallituspuolueitten ideologinen valinta, ei edes millään tavalla taloudellinen kysymys tai millään tavalla tulevaisuuden kysymys. Kuten kaikki tiedämme, ilmastotyötä täytyy tehdä enemmän, sen täytyy olla suunnitelmallista, jotta se on tehokasta, ja nyt se, että tämä työkalu täältä poistetaan, menee aivan väärään suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen.

19.40 Mikko Polvinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Peltonen ja Mikkonen toivat esille näitä kunnan toimia ja niitä velvoitteita, mitä kunnan täytyisi tehdä ilmastotyön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

edistämiseksi. Eihän tämä laki estä ilmastotyön jatkamista. Tämä laittaa kunnat siihen tilanteeseen, että kunnassa voidaan itse harkita niitä ilmastotekoja, mitä siellä kunnassa parhaaksi itse nähdään. Ei se byrokratia sitä paranna.

Itse tulen tuolta Kehä kolmosen ja Kehä ykkösen ulkopuolelta Kainuusta, ja kaikessa päätöksenteossa me otamme huomioon ilmastokysymykset. Ne otetaan huomioon ilman näitä suunnitelmia, ja niin kuin sanoin tuossa aiemmin siitä biotalouden ihmeestä kotikunnassani, niin myös meidän maakunnassa otetaan tarkkaan huomioon se, mitä ilmastovaiikutukset oikeasti ovat. Mutta nämä ilmastosuunnitelmiin pakottavat toimet vievät meiltä ylimääräistä byrokratiaa muista töistä pois.

Minusta on tosi vapauttavaa, että tämä laki tulee nyt voimaan uudelleen. Tämä laki valmistellaan huolellisesti, etteivät kunnat joudu siihen, että siellä tärkeät tehtävät joutuvat odottamaan sitä ilmastosuunnitelmaa. Minä luotan kuntapättäjiin Suomessa, minä luotan niihin osaajiin ympäri Suomea, jotka on valittu kuntalaisten parhaaksi valitsemaan asioitten, ilmaston, elinvoiman, hyvinvoinnin väliltä, ettei mikään kulma saisi sellaista ylimääräistä voimaa, millä voitaisiin häivyttää muita tärkeitä palveluja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.42 Krista Mikkonen vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Niin, en tiedä nyt, onko tämä ymmärretty jotenkin väärin. Tämä suunnitelmahan nimenomaan helpottaa sitä kunnan ilmastotyötä. Sehän, että tehdään suunnitelma — tekee sen sitten kunta oman organisaation sisällä huomioiden kaikki eri osa-alueet tai tehdään se sitten esimerkiksi useamman kunnan kanssa yhdessä, alueellisesti, niin kuin monella alueella on tehty ja on ihan fiksuaikin tehdä — nimenomaisesti helpottaa sitä, että tehdään ilmastotyötä suunnitelmallisesti. Se, että sitä tehdään vain niin, että joku saa idean ja tehdäänpä noin ja toinen katsoo sitten omalta sektoriltaan tai vain omalta alueeltaan, että tehdäänpä näin, ei ole vaikuttavaa eikä tehokasta, versus se, että se on suunniteltua. Meillä on Suomessa sellainen sanontakin, että hyvin suunniteltu on puoliksi tehty, ja siinä on vissi perä: jotta me saadaan vaikuttavia toimia, jotta me saadaan tehokkuutta, jotta me saadaan synergiaa ja jotta me pystymme katsomaan kokonaisuutta ja sitä kautta saamaan parempia tuloksia, niin suunnitelmat ovat tärkeitä ja oleellisia. Jos me mietitään todella ilmastotoimia ja päästövähennyksiä, niin niitä pitää tehdä monella eri sektorilla, ja kunnissa nämä toiminnot liittyvät hyvin vahvasti toisiinsa alueellisesti eri naapurikuntien kesken. Vaikkapa joku joukkoliikenteen suunnittelu tai liikennesuunnittelu ylittäänsä hyvin vahvasti pitäisi katsoa laajemmin kuin yhden kunnan alueelta, ja sen takia nämä suunnitelmat ovat tärkeitä.

Niin kuin tiedämme, jos kunnassa muutenkin mietitään tulevaisuuden eri ratkaisuja tai valtuustokauden tavoitteita, niin kyllähän se kaikki lähtee aina siitä suunnittelusta ja strategiasta ja siitä, että katsotaan vähän pidemmälle kuin juuri siihen hetkeen. Tämä on tietysti ollut myös näitten ilmastosuunnitelmien tarkoitus. Kunnat ovat ottaneet nämä erinomaisen hyvin vastaan, ja kuten kerroin, tämä tuli tähän lakiin nimenomaan kuntien omasta aloitteesta, ja myös ne tulokset, jos katsotaan niitä vaikutuksia, mitä kunnissa on saatu aikaan, ovat olleet varsin hyviä. Kyllä minä väitän, että yksi syy siinä, että ne ovat olleet niin onnistuneita ja tehokkaita, on se suunnitelmallisuus, mitä niitä toimia tehtäessä on mietitty. Sen takia pidän todella todella valitettavana ja täysin väärään suuntaan menevänä, että tämä kuntien itse toivoma velvoite nyt tästä laista poistetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

19.45 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Jos tämä ilmastosuunnitelma ja sen tekeminen kussakin Suomen 300 kunnassa toisi valtavasti byrokratiaa ja kustannuksia kunnalle kunnallishallintoon, niin en usko, että siinä tapauksessa kunnat olisivat alun perin edes ehdottaneet, että tällaisia ilmastosuunnitelmia olisi hyvä alkaa laatimaan. Ja mielestäni tämä tausta, jonka edustaja Mikkonen puheenvuorossaan tämän asian käsittelyssä erittäin hyvin selvitti, on todella tärkeä muistaa, kun puhutaan siitä, miten nimenomaan kunnat ovat nämä ilmastosuunnitelmat nähneet.

Toisaalta, jos kunnissa todella jouduttaisiin valtavia byrokraattisia rakenteita muodostamaan ja kustannuksia näihin suunnitelmiin käyttämään, niin silloin varmasti hallituskin pystyisi osoittamaan tälle jonkun kovin suuren säästön, joka tällä saadaan aikaiseksi, kun näitä suunnitelmia ei enää tehdäkään. Mutta näinhän ei ole. Jo sieltä hallitusohjelman liitteistä kun käy katsomassa, että millaisen säästön tällä aikaan saadaan tähän julkiseen talouteen, kun näiden suunnitelmien teko lopetetaan, niin sehän on varsin vähäinen.

Puhuin omassa puheenvuorossani tästä poukkoilusta, ja valitettavaa on se, että hallituksen poukkoilu ei pääty vain näihin ilmastosuunnitelmiin ja niissä peruutteluun. Mehän olemme nähneet sen jo näiden henkilöstömitoitusten, hoitotakuun peruuttamisen ja vesitämisen yhteydessä, jotka tänne sosiaali- ja terveydenhuollon puolelle pitkän työn ja suuren vaivan päätteeksi hyvinvointialueille saatiin, ja se on surullista, että tämä poukkoilu tuntuu olevan laajemminkin hallituksen agendaan sisään kirjoitettu.

Tulee mieleen vielä eräs yksityiskohta tästä poukkoilusta, joka liittyy eläinsuojeluasiamiehen virkaan. Sehän on oikeastaan suomalaisen politiikan erikoisimpia poukkoiluja. Kun sitä historiaa kertaa, niin Kataisen hallitus perusti eläinsuojeluasiamiehen viran, Sipilän hallitus lakkautti sen, Marinin hallitus perusti sen uudelleen, ja nyt Orpon hallitus sen taas lakkauttaa. Ja toivoisin kyllä, vaikka tämä on yksi yksittäinen esimerkki, että meillä ei tähän maahan vakiintuisi sellainen perinne ja kulttuuri päätöksentekoon, että hallitus toisensa jälkeen pieniä ja vähän isompiakin asioita peruuttelee. Rakennettaisiin pitkäjänteisesti Suomea ja tulevaisuutta. Sitä toivon myös tämän hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

19.47 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Mikkoselle ilmastosuunnitelmien merkityksen avaamisesta perinpohjaisesti vielä tässä keskustelussa. Onhan todellakin niin, että ei näitä suunnitelmia tehdä suunnitelmien vuoksi vaan siksi, että niillä saadaan aikaan toivottuja tuloksia. Me kaikki kuntapäättäjät tiedetään, että viranhaltijat tekevät työtä virkavastuulla kunnissa ja ymmärrettävästi keskittyvät kovissakin talouspaineissa lakisääteisiin tehtäviin, ja sitä kautta ymmärrän myös sen, että kunnat ovat itse näiden suunnitelmien lakisääteisyyttä toivoneet. Ja kuten täällä aikaisemmin kuulumme, myös kuntien edunvalvoja Kuntaliitto on tätä hallituksen esitystä vastustanut. Tärkeä oli myös se näkökulma, että nostamalla kuntien rooli lakiin osoitetaan myös se, että kuntien ilmastotyöllä on tärkeä merkitys tässä meidän kokonaisuudessa, kun me Suomen hiilineutraalisuustavoitteisiin pyrimme ja toivon mukaan myös pääsemme. Ja kääntöpuolena on sitten tämä lain velvoittavuus, joka antaa toisaalta sitten viranhaltijoille myös selkänöjan tehdä sitä systemaattista ilmastotyötä siellä omassa kunnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 100/2024 vp

Ja lopuksi vielä kiitän edustaja Peltosta tämän eläinsuojeluasiamiesesimerkin nostamisesta. Nämä ovat pieniä yksittäisiä asioita, mutta kyllä se kuvastaa juuri sitä, onko meillä selkeä pitkän linjan tavoite ja kuva siitä, mihin mennään, sen sijaan että neljän vuoden välein mennään edes ja takaisin, jolloin sitten hämärtyy se suunta, mihin mennään, ja tästä tulee sitten tällaista poukkoilua. Toivottavasti tämä poukkoilu voidaan vielä estää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.